

Turizm Akademik Dergisi

Tourism Academic Journal

www.turizmakademik.com

Agro-Turizm ve Kırsal Kalkınma İlişkisi: Muğla Yöresindeki Agro-Turizm Alanlarında Bir Araştırma

Makbule CİVELEK^a, Taner DALGIN^b, Hüseyin ÇEKEN^c

^a Amasya University, Amasya Üniversitesi, Taşova Meslek Yüksekokulu, Amasya

^b Muğla Sıtkı Koçman, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla Meslek Yüksekokulu, Muğla

^c Muğla Sıtkı Koçman, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Muğla

Özet

Kırsal hayata yönelik olarak artan ilgi ve hassasiyet tarım ve turizm sektörleri arasındaki ilişkiyi geliştirerek agro-turizm (tarım turizmi) kavramını ortaya çıkarmıştır. Agro-turizm tarımsal kaynakların (çekiciliklerin) sürdürülebilirlik ilkesiyle turistik amaçlarla kullanılmasını ifade etmektedir. Bu çalışmada alternatif turizm türlerinden biri olan agro-turizmin kırsal kalkınma ile ilişkisi ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda da araştırma kapsamında öncelikle agro-turizm kavramsal açıdan incelenmiş, agro-turizm ve kırsal kalkınma arasındaki ilişkiye değinen araştırmalarla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Birincil verilerin elde edilmesi amacıyla Muğla Yöresinde TaTuTa kapsamında faaliyet gösteren çiftliklerin bulunduğu ilçelerde yerel halktan katılımcılarla mülakat yapılarak kırsal kalkınma ve agro-turizm ilişkisi irdelenmiştir. Araştırma yöntemi olarak yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre agro-turizm yerel halka iş fırsatları yarattığı, onların gelir seviyesini arttırdığı ve onların sosyo-kültürel hayatlarına katkı sağladığı görülmüştür. Ayrıca agro-turizm kadın iş gücünün ekonomik hayata katılmasına ve kadının toplumdaki rolünün güçlenmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Agro-turizm aktivitelerine katılan ziyaretçilerin çevresel duyarlılığa sahip olması ve yerel halkın hayat tarzına, gelenek ve göreneklerine saygı göstermesi dikkat çekici bir başka unsurdur.

Anahtar Kelimeler: Agro-turizm, Kırsal Kalkınma, Alternatif Turizm.

Abstract

Increasing interest and sensibility to rural life render to enhance relationship between agriculture and tourism sectors. Agro-tourism concept developed over time in consequence of this relationship. Agro-tourism is one of alternative tourism types that aim to use agricultural resources in compliance with sustainability principles. This research aims to explore relationship between agro-tourism and rural development by the way of take local community's opinions. Primarily agro-tourism concept investigated and made literature review that mention relationship between agro-tourism and rural development. Then, we give some examples about agro-tourism implementation worldwide and countrywide. Afterwards finding from local community that live in places where Ta-Tu-Ta farms in which operates, were presented. According to finding, effects of agro-tourism on rural development were evaluated. Semi-structured interview form was used as a data collection tool. According to findings agro-tourism create employment opportunity to locals, increase income level of them and also contribute their social life. Agro-tourism employee women workforce and strengthen the role of women in society on this occasion. Visitors that came for agro-tourism attraction have environmental consciousness and they are respectful to lifestyles, customs and traditions of locals.

Keywords: Agro-Tourism, Rural Development, Alternative Tourism,

Jel Code: O13, O15, Q01

GİRİŞ

Tarım ve turizm ortak özellikleri bakımından birbirlerini tamamlar niteliktedir. İki sektörün birbiri ile olan ilişkisi, insanların doğal yaşama duydukları özlem ve kaynakların giderek tüketilmesi tarım ve turizmi bütünleştirerek bir paydada toplayan agro-turizmi ortaya çıkarmıştır. Kaynakları koru kullandığı düşünceyle hareket eden agro-turizm, tarımsal alanlara zarar vermeden sürdürülen bir turizm türünü ifade etmektedir.

Kırsal kalkınma aracı olarak agro-turizm özellikle kırsal alanda yaşayan yerel halkın yaptığı faaliyetler doğrultusunda gelir seviyesinin artmasını sağlamakla birlikte, sosyo-kültürel açıdan da gelişimine katkı sağlamaktadır. Özellikle çiftçilik ve tarımla uğraşan yerel halk için ekonomik çeşitliliğin oluşmasına da katkı yapmaktadır. Gelir düzeyi artan yerel halk kültürel açıdan da gelişim gösterebilmektedir. Yeni kültürlerle kaynaşma, dil becerileri elde etme, yeni ve modern tarım teknikleri öğrenme, sürdürülebilirlik doğrultusunda enerji kaynaklarının kullanımı buna örnek olarak gösterilebilir.

Agro-turizm doğrultusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde ülke yönetimlerince agro-turizmin bir kırsal kalkınma aracı olarak görüldüğü göze çarpmaktadır. Agro-turizmin, gerek ülkelerin kalkınma planlarında yer alması, gerekse hükümetlerce desteklenmesi agro-turizme verilen önemin bir göstergesidir. Bunun nedenleri arasında agro-turizmin kitle turizmine tezat özelliklere sahip olması, alternatif bir turizm türünü ifade etmesi ve turizmi çeşitlendirerek yılın 12 ayına yayılmasına imkan vermesi gibi etmenleri saymak mümkündür.

Çalışmada alternatif turizm türlerinden biri olan agro-turizm ve kırsal kalkınma arasındaki ilişkinin ortaya konması hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında ilk olarak agro-turizm kavramsal açıdan incelenmiştir. Daha sonra Agro-turizm ve kırsal kalkınma ilişkisini ortaya koyan çalışmalara yer verilerek kırsal kalkınma paralelinde dünyadan ve Türkiye'den örnek uygulamalar belirtilmiştir. Son olarak ise Muğla Yöresinde TaTuTa kapsamında faaliyet gösteren çiftliklerin bulunduğu ilçelerde yerel halktan katılımcılarla mülakat yapılarak kırsal kalkınma ve agro-turizm arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma yöntemi olarak yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Tümevarım ile resmin büyük parçasına ulaşmak hedeflenmiştir. Araştırma Türkiye genelinde yapılacak daha geniş kapsamlı çalışmalara ışık tutabilme açısından önem taşımaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Agro-Turizmin Kavramsal Açısından İncelenmesi

Agro-turizm kavramının etimolojik olarak kökenine bakıldığında tarım ve turizm kelimelerinin birleşiminden oluştuğu görülmektedir. Agri öneki Latince'de agra sözcüğünden türetilmiştir ve tarla anlamına gelmektedir. Yunancada agra kavramı toprak ve tarım bilimi anlamında kullanılmaktadır. Turizm ise kişilerin yaşadığı yer dışına zihinsel, rekreasyonel ve spor ihtiyaçlarını karşılamak için çıkmasını ifade eden aktif bir dinlencedir (Sznajder ve ark., 2009: 3).

Agro-turizm kavramı hakkında çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Temelde benzer noktalardan hareket edilse de, çeşitli ülkelerdeki araştırmacıların yaptığı tanımlamalarda bazı farklılıklar da göze çarpmaktadır. Bu çalışmalar doğrultusunda agro-turizm kavramını aşağıdaki şekillerde tanımlamak mümkündür:

Willams ve ark. (2001: 2) ise agro-turizm doğal bir ortamda tarım faaliyetlerinin turizm deneyimi ile kombinasyonu olarak tanımlanmaktadır. Hilchey (1993: 4), agro-turizm operatörler tarafından halkın eğlencesi ve eğitimi için yürütülen ve çiftlik ürünlerini tanıtarak böylece çiftliklere ek gelir sağlama amacı taşıyan bir iş olarak ifade etmektedir. Daha geniş bir tanıma göre, agro-turizmi, kırsal alanlardaki festival, müze gezme ve kültürel anlamda tüm turizm faaliyetlerini ifade etmek için kullanılmasına rağmen, daha çok doğrudan kırsal çevreyle, ürünle ve konaklamayla bağlantılı bir çiftlikte, kampta veya pansiyonda konaklama, eğitsel gezi, yeme-içme, rasyonel faaliyetler ve çiftlikte ürün ve el sanatlarının satılmasıyla ilişkili faaliyetler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Roberts & Hall 2003: 15). Iakovidou (1997: 44) temel işleri ekonominin birincil veya ikincil faaliyetlerinde yer alan bireylerin kırsal bölgelerde turizm faaliyetlerine katılmasını agro-turizm faaliyeti olarak tanımlamaktadır.

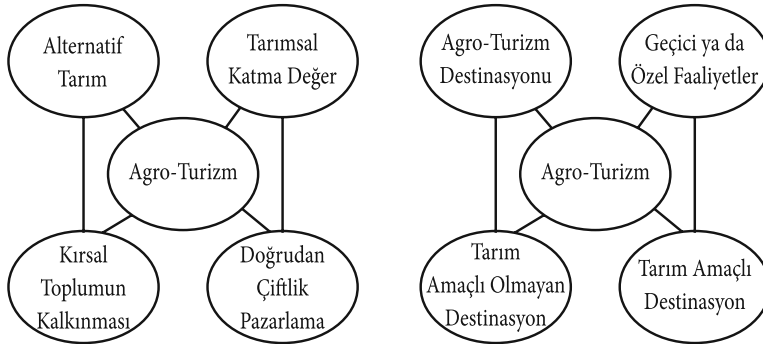
Agro-turizm kavramının temel belirleyici bazı özellikleri mevcuttur. İlk olarak agro-turizmden söz etmek tarımsal temelli yapılan bir faaliyete, bir çiftlikte yapılan tarımsal faaliyetlere katılmayı beraberinde getirmektedir. İkinci olarak turistlerin doğrudan (süt sağma, ürün hasat vb.), dolaylı (yiyeceklerin hazırlanması, satışı vb.) veya pasif (çiftlik dışında yapılan faaliyetler) bir şekilde turizm faaliyetlerine katılmış olması gerekmektedir. Üçüncü bir özellik olarak turistlerin tarımsal temelli deneyimlerinde otantiklik algısının olması gerekmektedir. Bu anlamda turistler tarımsal deneyimlerini faaliyetlerin meydana geldiği orijinalliği ile algılaması ve otantik tarımsal faaliyetlere doğrudan katılma şansının turistlere sunulması agro-turizmin temel özellikleri arasında gösterilebilir (Phillip, Hunter & Blackstock, 2010).

Bütün dünyada rekreasyon faaliyetlerine yönelik artan talep aynı zamana turistik faaliyetlerin çeşitlendirilmesini de beraberinde getirmiş ve turistlerin pasif konumda daha aktif konuma geçme isteği agro turizm kavramının önemi artırmıştır (Iakovidou ve ark., 2001: 166). Kavram, yapı itibariyle kırsal turizmin bir alt dalı olması nedeniyle bazı benzerliklere sahiptir. Bununla birlikte kırsal turizmin kırsal çevreye bağlı olması ve agro turizmde ekili alana ve çiftçiye bağlı olması nedeniyle iki kavram birbirinden farklılık göstermektedir (Çıkın, Çeken & Uçar, 2009: 4). Agro turizm kavramı herhangi bir çiftliğe yapılan ziyaret esnasında çiftlik faaliyetlerine katılma, çiftlik içinde yer alan farklı uygulamalara katılma veya katılımcıların tarımsal süreçlere rekreasyon veya boş zaman değerlendirme faaliyeti temeliyle hareket etmesi tarım turizmi kapsamında değerlendirilmektedir (Taw & Barbieri, 2012:216). Kırsal alanların özelliği gereği sahip olduğu ortak doğal alanlar, turistik yapılar ve sosyal hizmetlerin çiftlik faaliyetleri ile bütünleştirilmesi ve bağdaştırılması bu alanlarda turizm faaliyetlerinin yaygınlaşmasında etken olmaktadır (Yang, Chai & Sliuzas,2010: 375).

Agro Turizmin Ekonomik Etkileri

Kırsal turizm temelli faaliyetlerin gelişmesi üretim gibi diğer kırsal temelli ekonomik faaliyetlerin gelişmesine oranla daha az maliyetli ve daha kolaydır. Bu tip turizm etkinliklerinin gelişmesi için bölgede yer alan değerlerin kullanılması, yerel işletmelerin katılımının sağlanması yeterli olabilmektedir. Kırsal alanlarda bu tip faaliyetlerin gelişmesi aynı zamanda bu alanlarda dolaylı olarak hizmet sağlayanlarında ekonomik kazanç elde etmesini de sağlamaktadır (Wilson, Fesenmaier, Fesenmaier & Van Es, 2001). Kırsal alanda gelişen turizm türleri yerel endüstrileşme seviyesinde çeşitlenmeye neden olması ve alanlarda iş çeşitliliğine neden olmaktadır (Kunasekaran, Ramachandran, Samdin & Awang, 2012: 84). Aynı zamanda bu alanlarda gelişen turizm faaliyetleri; yerel ürünlere olan talebi artırmakta, bölgesel pazarlama faaliyetlerini güçlendirmekte, ilave değerler yaratmakta, doğrudan pazarlama fırsatlarını artırmakta bütün bunlar ise ekonomik faaliyetleri teşvik etmektedir (Karabati, Dogan, Pinar & Celik, 2009: 133).

Şekil 1. Agro-Turizm İle İlgili Kavramlar

Kaynak: Wicks, B. E. ve Merrett, C. D. (2003). Agritourism: An Economic Opportunity for Illinois, Illinois Institute for Rural Affairs, Rural Research Report, Vol: 14, pp. 2-3.

Şekil 1'de agro-turizm ile ilgili kavramlara yer verilmiştir. Agro-turizm alternatif ya da sürdürülebilir tarımın varlığı, tarımın katma değer yaratması, doğrudan çiftlik ürünlerinin pazarlanmasına olanak tanınması ve özellikle kırsal alandaki yerel halkın kalkınmasını sağlamada önemli bir rol üstlenmektedir. Tüm bu özellikleri açısından agro-turizme tarımsal çerçeveden bakıldığını söylemek mümkündür. Agro-turizme turizm açısından bakıldığında ise agro-turizm potansiyeline sahip bir destinasyonun olması, bu destinasyonun tarım amacıyla ya da tarımsal faaliyetler güdülmeksizin kullanılması ve agro-turizm faaliyetlerinde bulunulması gerektiği görülmektedir.

Agro-turizm alternatif ya da sürdürülebilir tarımın varlığı, tarımın katma değer yaratması, doğrudan çiftlik ürünlerinin pazarlanmasına olanak tanınması ve özellikle kırsal alandaki yerel halkın kalkınmasını sağlamada önemli bir rol üstlenmektedir. Bu husus aslında agro turizmin gelişmesinde önemli etkenlerden bir haline dönüşmüştür. Agro turizm faaliyetleri bir çeşit ürün çeşitlendirme faaliyetine dönüşmüş, bu alanda hizmet edenler ise temel işlerine ilaveten turizm sayesinde ilave gelirler elde ederek kazançlarını artırmışlardır. Aralarında AB ülkelerinin de bulunduğu birçok devletin bu alanın desteklenmesine yönelik düşünceleri bir anlamda kırsal alanda yaşayanların gelirlerinin artmasını en uygun seçeneklerden birinin de turizm olduğu fikrinden ileri gelmektedir (Henderson, 2009: 259).

Agro Turizmin Sosyal Etkileri

Agro turizm çiftçilere, çiftlik işletmecilerine, çevreye topluma ve toplumun bütününe birçok fayda sağlamaktadır. Bunlar arasında yukarıda ifade edilen ekonomik faydalar olduğu gibi, kırsal yaşam tarzının korunması ve devamının sağlanması, yerel alışkanlıkların korunması ve devamının sağlanması ve özellikle yerel üretim alışkanlıkları gibi yöreye has özelliklerin korunması gibi faydalar yer almaktadır (Taw & Barbieri, 2012: 216). Agro turizm faaliyetleri kırsal alanlarda nüfus yapısının azalmasının engellenmesi, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi veya eksik olanların düzeltilmesi gibi yerel toplumu da ilgilendirilen sorunların çözümünde katkı sağlamaktadır (Sharples, 2002: 234).

Agro turizm, yerel toplum-turistler açısından bir katalizör gibi değerlendirilebilir, yerel topluma ait değerlerin, doğal yapının, tarihsel ve kültürel özelliklerin turistler aracılığı ile taşınması ve başka alanlarda da yayılmasına neden olan bir faaliyet görevi üstlenmektedir. Böyle bir durum aynı zamanda değerlerin yayılmasına turistler tarafından daha iyi anlaşılmasına ve saygı duyulmasına neden olması bakımından da agro turizmin toplum açısından önemli olduğu göstermektedir (Shaffril & diğerleri, 2014: 3). Agro turizm faaliyetleri, seyahat edilen alanlara yönelik yeni farkındalıkların sağlanması, başka alanlara veya turist açısından yaşanan dünyanın dışına, çevreye ve kültürel değerlere saygı duyulmasının sağlanması bakımında önem arz etmektedir (Lopez & Garcia, 2006: 86).

Agro-Turizm ve Kırsal Kalkınma İlişkisi ve Uygulamaları

Kırsal kalkınma, doğal kaynakların korunmasını dikkate alarak, kırsal alanların varlığının devam ettirilebilmesi, gıda güvenliğinin sağlanması, alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması, kentli kesime göre daha az ekonomik ve sosyal imkanlara sahip kırsal toplumun yaşam şartlarının iyileştirilebilmesi için geliştirilen ve bütüncül yaklaşımlar içeren girişimlerdir (Stratejik Plan, 2010: 36). Bu tanımlamadan yola çıkarak kırsal kalkınma amacının kent ve kır arasında gelişmişlik farkının en aza indirilmesi, kırsal kesimin ekonomik ve sosyo-kültürel yönden geliştirilmesi olduğunu söylemek mümkündür. Agro-turizmin kırsal kalkınmaya etkisini birçok faktör etkilemektedir. Sznajder ve ark. göre (2009: 15) kırsal alanda agro-turizmin gelişimini etkileyen temel faktörler şunlardır:

- Düşük tarımsal gelir,
- Kentleşme,

- Agro-turizm faaliyetleri sonucunda elde edilen gelirin kırsal alanda yaşayanlara dağıtımı,
- Kırsal altyapı ve kentleşme düzeyi,
- Yerel yönetimlerin politikaları.

Agro-turizmin düşük tarımsal geliri arttırmada bir araç olarak kullanılması, kentleşme problemini çözmesi, faaliyetler sonucunda elde edilen gelirin yerel halk tarafından kullanılacak olması, agro-turizmin olduğu yerlere altyapı ve üstyapı yönünden katkı sağlaması ve yerel yönetimlerin bu doğrultudaki politikaları kırsal kalkınmayı doğrudan etkilemektedir.

Agro-turizm ve kırsal kalkınma ilişkisini ortaya koyabilmek açısından ülkelerde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar aşağıdaki gibidir:

Kosmaczewska tarafından 2008 yılında yapılan araştırmaya göre Polonya'nın Wielko-Polska bölgesinde 450 agro-turizm çiftliği vardır. Araştırma sonucuna göre agro-turizm faaliyetleri Wielko-Polska'da ekonomik kalkınma ve yerel toplum arasında iyi bir ilişkinin olduğuna önemli bir örnek oluşturmaktadır. Niedziółka & Brzozowska (2009) tarafından Wielko-Polonya'da yapılan araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışmaya gören ise agro-turizm yönünden en zengin bölge olan Wielko'da Polonyadaki 1074 agro-turizm çiftliğinden 500'ü bulunmaktadır. Agro-turizm faaliyetleri çiftçiler ve yerel halk tarafından doğal çevrenin korunmasının yanı sıra çiftçilerin gelirlerinin artmasını da sağlamaktadır.

Marandola ve ark., (2006) tarafından İtalya'nın Campania Bölgesinde yapılan araştırmaya göre agro-turizm kırsal alanlardaki sorunların çözümü olarak görülmektedir. Agro-turizm çiftçilerin faaliyetlerini çeşitlendirmesinde ve ekonomik katkı sağlamasında etkili rol üstlenmiştir.

Wicks & Merrett (2003) Illinois/ABD'de gerçekleştirmiş oldukları çalışma sonuçlarına göre; agro-turizm çiftlik ekonomisi çeşitlendirmek ve rekreasyonel faaliyetlerin kalitesini arttırmak amacı taşımaktadır. Buna ek olarak da birçok aile pansiyonunun ve çiftliğinin agro-turizm faaliyetleri doğrultusunda restore edilmesine yardımcı olmuştur.

Wolfe & Hammock (2005) tarafından Gürcistan'da yapılan araştırmada agro-turizm faaliyetleri doğrultusunda ekonomik gelirin artarken yerel halkın da istihdam edilme olanaklarının arttığı vurgulanmıştır. Agro-turizm 1302 kişiye tam zamanlı ve yarı zamanlı olmak üzere istihdam olanağı tanımıştır.

Kiper & Arslan (2007) tarafından Safranbolu Yöresinde agro-turizm potansiyelinin kırsal kalkınma açısından değerlendirilmesine yönelik yapılan araştırmaya göre ekolojik tarım çiftliklerinin oluşturulması, yöreye özgü ürünlerin yol kenarında stantlarda satışa sunulması kırsal ekonominin yaratılması ve güçlendirmesi açısından da önemlidir. Buna ek olarak bölgenin SWOT analizi yapılarak agro-turizm açısından potansiyeli belirlenmeye çalışılmıştır.

Tüm bu çalışmalar kırsal kalkınma ve agro-turizm ilişkisinin yerel halk ve kırsal alan için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Özellikle değişen koşullarla birlikte tarımın göreceli olarak getirisinin azalması, agro-turizmin tarımsal faaliyetleri çeşitlendirerek yerel halka ekonomik getiri sağladığı görülmektedir.

Agro-turizmin hem arz kaynağı durumundaki yerel halka hem de ziyaretçilere sağladığı birçok fayda vardır. Öncelikle agro-turizmin yerel halka sağladığı istihdam özelliği göze çarpmaktadır. Agro-turizm ile yerel halk yeni iş imkânlarına kavuşurken özellikle kadın iş gücü ön plana çıkmaktadır. Atıl durumdaki kadın iş gücü aktif konuma geçerek ekonomiye katkı sağlayacaktır. Agro-turizm ile iş olanakları elde eden yerel halk dolayısı ile büyük şehirlere göç etmeyecek, köyünde kalıp tarımsal faaliyetlerini sürdürmeye devam edecektir. Tüm bu özellikleri bakımından kırsal kalkınma ve agro-turizm arasında sıkı bir bağ vardır (Civelek ve ark., 2013:2).

Kırsal kalkınmada hedeflerin saptanması ve gerçekleşmesinde agro-turizm potansiyelinin belirlenmesi, nüfusun ve milli gelirin büyük bir bölümünün tarıma bağlı olduğu Türkiye için çok önemlidir. Öyle ki toplumun ulusal kültürünü oluşturan Anadolu uygarlıklarının tarımsal üretim, özel ekolojik ürünler gibi geleneksel yaşayış biçimlerini şekillendiren yöntemlerinde turizm ile bütünleştirilmesi olgusu da kalkınmaya ayrı bir boyut kazandırmıştır (Kiper & Arslan, 2007: 146).

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırmada yöntem olarak yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Mülakat tekniğinin kullanılmasının sebebi elde edilmek istenen verilerin ölçülebilir sorularla elde edilmesinin mümkün olmamasıdır. Önceden hazırlanmış görüşme taslağına bağlı olarak sürdürülen yarı yapılandırılmış mülakat tekniği araştırmacıya daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi elde edebilme olanağı sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2004).

Yapılan ön araştırmada yerel halkın bazı kavramlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada kavramsal açıklamaların yapılması

anket tekniğinin seçilmemesinin bir başka nedeni olmuştur. Ek olarak yarı yapılandırılmış sorular aracılığı ile derinlemesine bilgiye ulaşabilmesi mülakatın tercih edilmesini sağlamıştır. Tümevarım ile resmin büyük parçasına bakılabilmesi hedeflemiştir.

Mülakat sorularının hazırlanma aşamasında bu konuda uzmanlığa sahip kişilerin görüşleri alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda hazırlanabilecek sorular ve hangi amaçlarla sorulacakları ortaya konmaya çalışılmıştır. Literatür taranarak benzer çalışmaları yapan araştırmacıların soruları analiz edilmiş, araştırma konusunu en iyi şekilde kapsayacak sorular oluşturulmaya çalışılmıştır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

TaTuTa kapsamında faaliyet gösteren işletmeler Fethiye ve Datçada olduğu için örneklem bu köylerde yaşayan yerel halktan seçilmiştir. İşletmelerin Fethiye'de bulunduğu Kabak Köyü, Yakaköy ve Yanıklar Köyünde yerel halktan 14 kişiyle görüşülmüştür. Yerel halktan katılımcılarla yapılan mülakat süresi ortalama olarak 45 dakikadır. Fethiye'de yerel halktan 3 katılımcının verdiği cevaplar bilimsel bir nitelik taşımadığı düşüncesi ile araştırmaya dâhil edilmemiştir. Fethiye'deki görüşmeler 26-28 Nisan tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Datçada Palamütbükü'nde ve Hayıtbükü'nde olmak üzere yerel halktan görüşülen kişi sayısı 10'dur. Görüşülen ortalama süre ise 60 dakikadır. Datçada 2 katılımcının verdikleri cevaplar ses kayıtlarının metne dönüştürülmesi aşamasında bilimsel bir nitelik taşımadığı gerekçesi ile araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Fethiye'deki Yerel Halka Ait Bulgular

Fethiye'de TaTuTa çiftliklerinin bulunduğu köylerde 14 mülakat gerçekleştirilmiştir. Tablo 1'e göre katılımcıların 6'sı (% 42.85) bayan, 8'i baydan (% 57.15) oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması ise 49.92'dir. Katılımcıların eğitim durumlarına göre sıralandığında 3'ü (% 21.42) üniversite mezunuyken, 2'si (% 14.28) lise, 2'si (% 14.28) ise ortaokul, 5'i (% 35.71) ilkokul mezunu, 2'si (% 14.28) hiç okula gitmemiştir. Katılımcıların meslekleri çeşitlilik göstermekle birlikte 3'ü işletmeci, 2'si turizmci, 4 tanesi çiftçi, 3 tanesi ev hanımı, 1'i taksici 1'i ise aşçıdır.

Tablo 1. Fethiye'deki Yerel Halka Ait Demografik Özellikler

Kişiler	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Meslek
A	Bayan	31	Üniversite	Resepsiyonist
B	Bay	33	Üniversite	Operasyon Müdürü
C	Bay	37	Lise	Bakkal
D	Bay	38	Ortaokul	Taksici
E	Bay	53	Üniversite	İşletmeci
F	Bay	60	İlkokul	Çiftçi
G	Bayan	63	Okula Gitmemiş	Ev hanımı
H	Bay	70	Okula Gitmemiş	Çiftçi
I	Bayan	46	Lise	İşletmeci
J	Bayan	49	İlkokul	Çiftçi
K	Bay	67	İlkokul	Çiftçi
L	Bayan	51	İlkokul	Aşçı
M	Bayan	44	Ortaokul	Ev Hanımı
N	Bayan	57	İlkokul	Ev Hanımı

Katılımcılara yerel halkın genel olarak turizme bakış açısını öğrenmeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Sorular birbirini tamamlayıcı nitelikte olup katılımcıların, turizmin gelişimini isteyip istemediklerini, imkânları olsa turizme işletmeci olarak katılıp katılmayacaklarını ortaya koyma amacı taşımaktadır. Bu sorulara verilen cevaplar aşağıdaki gibidir;

a) Genel olarak turizme bakış açıları: Katılımcıların verdikleri cevaplar *turizmin gelişmesini istedikleri* yönünde olmuştur. Bunun nedeni sorulduğunda verilen cevap genel olarak *ekonomik açıdan daha fazla gelir elde etme* şeklindedir. Bu cevaplara ek olarak katılımcılardan H ve G *turizmin gelişimine karşı oldukları* yönünde aksi görüş belirtmiştir.

“... *Turizmin gelişmesini isterim. Fakat gelecek olan turistlerin daha bilinçli olmaları gerekir. Böylece daha fazla gelir elde edebilmeliyiz.*”

“... *Turizmin gelişmesini istemiyorum. Gelen turistler bize saygı duymuyorlar. Hareketleri bizim geleneklerimize uygun değil.*”

b) İşletmeci olarak turizme katılma istekleri: Genel olarak verilen cevap *ekonomik bir amaç olmadan birkaç günlüğüne misafir edebilme* şeklindedir. Katılımcı L *işletmeye gelen turistlerin yer problemi olduğunda kendi evinde konaklamasına müsaade ettiğini* eklemiştir. Katılımcı B ise *ileride ailesinin tarım arazisini turizm amaçlı değerlendirme gibi bir düşüncesi olduğunu* belirtmiştir. Bu kişilerin dışındakiler ise evlerini ya da arazilerini turizm amaçlı kullanmak istememektedir.

“... *İleride ailemin sahip olduğu araziye turizm amacıyla kullanmak isterim. Planlarımın arasında böyle bir düşünce var.*”

“... *Gelen turistlerin kendi evimde konaklamasını istemem. Onlar bizden çok farklı. Geleneklerimizi bozacaklarını düşünüyorum.*”

Katılımcılara agro-turizmin iç ya da dış göçe neden olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Bu soruların yöneltilmesinde ki amaç özellikle kitle turizminin göç olgusunu da beraberinde getirmesi olmuştur. Agro-turizmin de benzer etkiyi yaratıp yaratmadığını ortaya koyabilmek amacıyla aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

c) Agro-turizm ve göç olgusu: Verilen cevaplar derlendiğinde *agro-turizmin dışarıya olan göçü azalttığı iç göçü ise arttırdığı* yönünde ortak cevaplar verilmiştir.

“... *Agro-turizmin dışarıya olan göçü azalttığımı düşünüyorum. Ekonomik açıdan sağladığı katkı halkın dışarıya göç etmesini engelliyor.*”

“... *Agro-turizm bölgemizde bir nüfus artışına sebep oldu. Başka köylerden ve şehirden köyümüze gelip turizm yapan çok kişi var.*”

Katılımcılara agro-turizmin ekonomik katkılarını öğrenebilmek amacıyla sorular sorulmuştur. Bu soruların sorulmasındaki amaç agro-turizmin ekonomik yönünün yerel halka nasıl ve ne şekilde yansıdığını ortaya koyabilmektir. Bu doğrultuda aşağıdaki sorular sorulmuştur:

d) Agro-turizmin ekonomik etkileri: Genel olarak verilen cevap agro-turizmin bölgeye kazanç sağladığı yönünde olmuştur. Özellikle katılımcıların tamamına yakını kadınların eskiye kıyasla ekonomide daha fazla etkisinin olduğunu söylemiştir.

“... Agro- turizm köyümüze ekonomik olarak çok fazla katkı sağlamaktadır. Açılan işletmelerde iş imkânı bulabiliyoruz. Ayrıca turistlerin bölgede yaptığı alışverişlerde köylüye para kazandırıyor.”

e) Agro-turizmin ürünler üzerine etkisi: Verilen cevaplar birbirinden farklılık göstermektedir. J, M ve L katılımcıları özellikle yaz dönemlerinde pazardaki ürünlerin fiyatlarında bir artış olduğunu belirtirken diğer 11 katılımcı herhangi bir artış olmadığını yönünde fikir belirtmiştir.

“... Ürünlerin fiyatında turistlerin yoğun olarak geldiği zamanlarda artış oluyor. Nisan-Eylül ayları arasında özellikle sebze, meyve ve kıyafet gibi ürünlerde artış oluyor.”

f) Tarım ve agro-turizm ilişkisi: Agro-turizm ve tarım ilişkisini ortaya koymaya yönelik sorulara verilen cevaplar değişiklik göstermiştir. C, E ve A tarımın getirisinde herhangi bir değişimin olmadığını yönünde cevap verirken diğer 11 katılımcı tarımın getirisinin azaldığı yönünde fikir belirtmiştir.

“... Tarımla uğraşan halk turizmin getirisi daha fazla olduğundan arazilerini turizme açma yoluna gidebiliyor. Yine de buna tam olarak bir cevap vermem mümkün değil.”

Katılımcılara sürdürülebilirlik ve çevreye duyarlılık ile değerlendiren agro-turizmin çevresel etkilerini ölçme amacı ile aşağıdaki sorular yönlendirilmiştir:

g) Agro-turizm ve çevre ilişkisi: Verilen cevaplar derlendiğinde genel olarak agro-turizmin çevreyi koruduğu üzerinde durulmuştur. Katılımcılardan H ve G ise aksi yönde görüş bildirmişlerdir. Agro-turizmin çevreye zarar verdiğini, turistlerin hiç dikkatli olmadığını belirtmişlerdir.

“... İşletmelerin yaptığı uygulamalarla çevre dostu bir turizm şekli sergilenmektedir. Özellikle maddelerin geri dönüştürülmesi, işletmelerin yaptıkları evler buna örnek gösterilebilir.”

h) Agro-turizm ve kırsal alan ilişkisi: Katılımcılardan yaşadıkları bölgenin en önemli sorununu belirtmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlar derlendiğinde genel olarak altyapı eksikliği şeklinde cevap verildiği görülmüştür. Buna ek olarak ulaşımın pahalılığı ve zorluğu belirtilirken katılımcılardan A, B ve I ise HES'lere çözüm bulunması gerektiğini de eklemiştir. Katılımcılar

bölgede agro-turizmin gelişmesi için yapılması gereken altyapıyla ilgili iyileştirmelerden bahsetmişlerdir.

“Altyapı sorunu çözülmesi gerekir. Turizmin devamlılığını istiyorsak Fethiye körfezinin de temizlenmesi şart. Ayrıca HES'lere de çözüm bulunmalıdır. HES'ler köyümüz için çok ciddi bir tehlike oluşturuyor.”

Katılımcılara agro-turizmin kırsal kalkınmaya katkı sağlayıp sağlamadığına yönelik sorular yönlendirilmiştir. Amaç agro-turizmin ekonomik yönünün yanı sıra, sosyal ve kültürel açıdan da bir katkısı olup olmadığını belirlemektir. Bu doğrultuda elde edilen veriler aşağıdadır:

i) Agro-turizmin sosyo-kültürel yapıya etkisi: G, L ve H sosyal yaşantılarında herhangi bir değişim olmadığını belirtirken, diğer katılımcılar çeşitli yönleriyle değişimler olduğunu söylemiştir.

“... Gelirim artması sosyal yaşantımı da olumlu etkiliyor. Eskiden gücümün yetmediği şeyleri rahatlıkla yapabiliyorum.”

j) Turizmin manevi değerlere etkisi: Bu konu ile ilgili sorulara iki yönde cevaplar verilmiştir. Katılımcılardan G, H ve N “turizmin değerleri olumsuz etkilediğini, özellikle gençlerin özentili davranışları olduğunu”nu belirtmiş, diğer katılımcılar yeni kültürlerle tanışma fırsatının yeni şeyleri keşfetmeyi de beraberinde getirdiğini belirtmişlerdir. A ve B ise bu her iki yönü de bir arada değerlendirerek soruyu cevaplamıştır.

“... Buna iki yönlü bakmamız gerekebilir. İlk olarak yeni insanlarla tanışma, yeni bir şeyler öğrenebilme, yeni şeyler keşfetme açısından olumlu etki yapmaktadır. Fakat özellikle belli bir yaş grubundaki gençler özentisi konusunda farklı davranabilir.”

Katılımcılara yörenin gelişimine ve tanıtılmasına yönelik düşünceleri sorulmuştur. Bu sorular aşağıdaki gibidir:

k) Agro-turizm ve kalkınma ilişkisi: Bu soruya farklı cevaplar verilmiştir. Katılımcılardan A, B, C ve N yörenin ekonomik yönden gelişimi turizme bağlı derken, katılımcılar H, G, J ve K ise tarım cevabını vermişlerdir. Diğer 6 katılımcı ise hem tarımın hem de turizmin katkısı olduğunu ve ayırım yapamayacakları yönünde cevap vermiştir.

“... Yöremizin gelişmesindeki en önemli unsur kesinlikle turizmdir. Turizmin gelişmesi yöreye, gerek altyapı gerekse üstyapı anlamında birçok katkı sağlamıştır.”

l) Agro-turizm ve tanıtım ilişkisi: Verilen cevaplar ortak bir paydada toplandığında agro-turizm nedeniyle bölgeye daha fazla turist geldiği, bu nedenle de agro-turizmin tanıtıma katkısı olduğu yönünde olmuştur.

“... Özellikle *Pastoral Vadi* yörenin tanıtımına katkı sağlamaktadır. Buranın belgeselini izleyen birçok kişi bölgeyi tercih etmektedir.”

Datça'daki Yerel Halka Ait Bulgular

Datça'da TaTuTa kapsamında faaliyet gösteren işletmelerin bulunduğu köylerde yerel halktan 10 kişi ile mülakat yapılmıştır. Katılımcılara ait demografik özellikler aşağıdaki gibidir:

Tablo 2. Datça'daki Yerel Halkın Demografik Özellikleri

Kişiler	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Meslek
A	Bayan	57	Ortaokul	Çiftçi
B	Bay	43	Üniversite	Pazarlama Müdürü
C	Bayan	46	İlkokul	Çiftçi
D	Bayan	59	İlkokul	Çiftçi
E	Bay	37	Üniversite	Turizmci
F	Bay	49	Lise	Market İşletmecisi
G	Bay	53	Üniversite	İşletmecilik
H	Bay	73	Lise	Emekli-Çalışmıyor
I	Bayan	61	Okula Gitmemiş	Ev Hanımı
J	Bayan	39	Lise	Muhasebeci

Tablo 2'ye göre katılımcıların % 50'si bayan % 50'si erkektir. Katılımcıların yaş ortalaması 51.75'tir. Tabloya göre katılımcıların % 30'u üniversite, % 30'u lise, % 20'si ilkököl, % 10'u ortaokul mezunu iken % 10'u hiç okula gitmemiştir.

a) Genel olarak turizme bakış açıları: Çoğunluk olarak verilen cevap *yörede turizmin gelişmesi istedikleri* şeklindedir. Turizmin gelişimi neden istedikleri sorulduğunda genel olarak *turizmin ekonomik yönü* üzerinde durulmuştur.

“... Turizmin gelişmesini isterim. Daha fazla turist gelmesi bizim açımızdan avantajlı olur. Köyümüze ne kadar çok turist gelirse biz o kadar çok para kazanabiliriz.”

b) İşletmeci olarak turizme katılma istekleri sorusuna çeşitli cevaplar verilmiştir. Katılımcılardan A, B ve E evlerinin bir odasını turizme açabileceğini söylerken, diğer 7 katılımcı ise *böyle bir imkânları olsa da arazi ya da evlerini turizme açmayacakları* yönünde cevap vermiştir.

“... Gelen turistlerin kendi evimde konaklamasını istemem. Sonuçta onların adetleri, gelenekleri bizimkiler gibi değil.”

c) Agro-turizm ve göç olgusu: Verilen cevaplar derlendiğinde agro-turizmin dış göçü azalttığı, fakat nüfus artışına neden olduğu yönünde ortak cevaplar verilmiştir.

“... Kentte göç daha önceki senelere göre azaldı. İnsanlar iş bulabildikleri için köylerinde kalıyorlar. Şehirlere eskisi kadar gitmiyorlar.”

“... Yeni işletmeler açılıyor. Arazisini satıp buraya gelenler oluyor. Gençler de iş bulabilmek için başka ilçelerden geliyorlar. Zamanla köyümüze yerleşiyorlar.”

d) Agro-turizmin ekonomik etkileri: Verilen cevaplar derlendiğinde agro-turizmin *bölgeye ekonomik kazanç sağladığı* belirtilmiştir. Katılımcılardan I ise aksi yönde görüş bildirerek *herhangi bir katkı sağlamadığı* yönünde cevap vermiştir.

“... Gelen turistler yaptıkları alışverişlerle para kazandırıyor. Hediyelik eşya alıyorlar, pazara markete gidiyorlar. Bu yüzden de kazanç sağladığımı düşünüyorum.”

e) Agro-turizmin ürünler üzerine etkisi: Verilen cevaplar genel olarak fiyatların özellikle *yaz dönemlerinde yükseldiği* yönünde olmuştur. Katılımcılardan B ve E *herhangi bir değişim olmadığı* konusunda cevap vermiştir.

“... Özellikle yazın pazardaki ürünlerde fiyat artışı oluyor. Bazı sebzeilerin fiyatlarında artış çok oluyor. Kendimiz üretmiyoruz olsak, ürünleri o fiyata almakta zorlanabilirdik.”

f) Tarım ve agro-turizm ilişkisi: Verilen cevaplar iki yönlüdür. Çiftçi olan A, C ve D *tarımın getirisinin azaldığını düşünürken* diğer katılımcılar *herhangi bir değişimin olmadığını* belirtmiştir.

“... Tarımın getirisi daha önce daha fazlaydı. Turizmle birlikte arazileri hep otellere ya da pansiyonlara dönüştürdüler. Bu da tarım arazilerini azalttı. Çoğu kişi para kazandırdığı için turizmi seçiyor.”

g) Agro-turizm ve çevre ilişkisi: Verilen cevaplar *agro-turizmin çevreyi koruduğu* üzerinde yoğunlaşmıştır. Fakat katılımcılardan A, I ve H *agro-turizmin çevreye zarar verdiği* yönünde farklı bir görüş bildirmiştir.

“Turizm her şekilde çevreye zarar veriyor. Gelen turistler kurallara uymuyor. Çevreyi pisletiyorlar.”

h) Agro-turizm ve kırsal alan ilişkisi: Katılımcılar yaşadıkları bölgenin en önemli sorunu olarak *su sıkıntısı* üzerinde durmuştur. Buna ek olarak katılımcılardan B *liman sorununu* eklerken, katılımcılardan E ise *ulaşım problemi* olduğunu belirtmiştir. A, D ve C ise *tarım arazilerinin azalmasını* sorun olarak görmektedir.

“... Köyün en önemli sorunu çok fazla otelin ve pansiyonun yapılmasıdır. Tarım giderek önemini kaybediyor. Tarıma bir geri dönüş yapılması gerekmektedir.”

i) Agro-turizmin sosyo-kültürel yapıya etkisi: İki yönlü cevap verilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu *turizmin sosyal yaşantılarını olumlu etkilediğini* belirtirken A, D ve H *yaşantılarında herhangi bir değişim olmadığı* cevabını vermiştir.

“... Sosyal yaşantımızda herhangi bir değişim olmadı. Turizm gelmeden önce de geldikten sonra da her şey aynı.”

j) Agro-turizm manevi değerlere etkisi: Verilen yanıtlar çeşitlilik göstermiştir. Katılımcıların yanıtları derlendiğinde A, D ve H *turistlerin geleneklere ve göreneklere aykırı davranışlar sergilediğini ve gençlerin turistlere özendiğini* belirtmişlerdir. Diğer 7 katılımcı *agro-turizmin manevi değerleri olumlu yönde etkileyerek gelişim sağladığını* vurgulamıştır.

“... Gençler turistlere özenip onlar gibi davranıyor. Onların giydiklerini giymek istiyor. Kültürümüz bozuluyor.”

“... Yöremize turistlerin gelmesi olumlu etki yapıyor. Onlardan yeni şeyler öğrenebiliyoruz.”

k) Agro-turizm ve kalkınma ilişkisi: Katılımcıların çoğunluğu *ekonomik yönden gelişim turizme bağlı* derken, A, C ve D ise *tarım* cevabını vermiştir.

“... Yörenin gelişmesini tarıma bağlıdır. Tarım daha fazla yapılırsa köyümüz daha çok gelişir.”

l) Agro-turizm ve tanıtım ilişkisi: Genel olarak *agro-turizmin köyün tanıtılmasına katkı sağladığı* yönünde cevap verilmiştir.

“... Agro-turizm köyün tanıtılmasını sağlıyor. Birçok insan köyümüze gelerek haftalarca kalıyor.”

Bulguların Yorumlanması

Fethiye ve Datça'da yerel hakla yapılan mülakat sonucu katılımcılardan elde edilen bulgulara göre aşağıdaki sonuçlara varmak mümkündür:

- Muğla yöresindeki katılımcılar, *agro-turizm kavramından ve faaliyetlerinden haberdardır.*
- Katılımcılar, Muğla yöresinde turizmin gelişmesini istemektedir. Cevapların ortak özelliği turizmin ekonomik getirisi sebebi ile gelişiminin istenmesi yolunda olmuştur. Fakat turizmin gelişmesini istemelerine rağmen evlerini turizme açma konusunda zıt bir görüş hakimdir. İmkânları olsa bile turistlerin kendi evlerinde uzun süreli konaklamasına sıcak bakmamaktadırlar.
- Muğla yöresinde *agro-turizm göç olgusunu* nasıl etkilediğine yönelik sorulara verilen yanıtlar birbiri ile benzerlik göstermektedir. Katılımcılar *agro-turizmin dış göçü azalttığını* düşünürken, yeni işletmeler açmak amacıyla arazilerini satan, evlerini turizme açıp pansiyonlaştırmak amacıyla köylerine gelen kişiler nedeniyle nüfus artışı olduğunu düşünmektedirler.
- *Agro-turizmin ekonomik yönünün ortaya konmasını* sağlayan sorulara verilen cevaplar derlendiğinde katılımcıların *agro-turizmin yöreye ve köylerine ekonomik açıdan katkı sağladığı* üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle kadın işgücünün *agro-turizm doğrultusunda* istihdam edildiği gözlem yoluyla da ortaya konmuştur.
- Katılımcılar özellikle yaz dönemlerinde fiyatların arttığı konusunda hemfikir durumdadır. Fakat tarımın getirisinin azalıp azalmadığı yönünde farklı görüşler olmuştur. Bu görüşlerin farklı olmasının nedenini ise tarımla uğraşan yerel halkın turizme sıcak bakmaması, turizmle geçinen yerel halkın da tarıma geri dönüş yapmak istememesi olarak değerlendirmek mümkündür.
- *Agro-turizmin çevreye olan etkilerini* ortaya koymaya yönelik sorulara verilen

yanıtlara göre, yerel halk agro-turizmin çevreye zarar vermediğini ve çevreyi koruduğuna yönelik genel bir yargı belirtmiştir.

- Köy ve yörenin sorunları sorulduğunda verilen cevaplar altyapı eksikliği üzerine yoğunlaşmıştır. Özellikle agro-turizmin var olduğu yerler şehir merkezlerine uzak ve nispeten ulaşımı zordur. Bu nedenle, gerek yerel halk, gerekse gelen misafirler için altyapı önemli bir sorun oluşturmaktadır.
- Agro-turizmin sosyo-kültürel yönünü ortaya koymaya yönelik sorulara katılımcılar sosyal yaşantılarında olumlu anlamda değişim olduğu şeklinde genel bir cevap vermişlerdir. Fakat bu soruyu desteklemeye yönelik olan manevi değerleri nasıl etkilemektedir sorusuna ise, genel olarak verilen cevap gençlerin tutum ve davranışlarında olumsuzlukların olduğu, gelenek ve göreneklerinin zarar gördüğü yönünde olmuştur.
- Yörenin ve köylerinin gelişmesini sağlayan unsurun ne olduğuna dair soruya yerel halkın verdiği cevaplar farklılık göstermektedir. Bunun nedeni ise, yörenin tarım ve turizm olmak üzere iki ekonomik kaynağının olması ve seçilen örneklemin de bu iş grubunu kapsamı olarak yorumlamak mümkündür. Dolaylı ya da doğrudan turizmle ilgi olan yerel halk turizmi önemli gelişim unsuru olarak görürken, tarımla geçinen halk ise tarımın öncü olduğunu düşünmektedir.
- Katılımcıların tamamı agro-turizmin köylerinin tanıtımı konusunda yardımcı olduğunu düşünmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kırsal turizm türü olan agro-turizm hem yerel halkın yaşamına saygılı, hem de çevreye duyarlı bir turizm türüdür. Kitle turizminin yıkıcılığına karşıt olarak ortaya çıktığını söylemek de mümkündür. Kitle turizminin kaynakları gelecek nesillere bırakma amacı gütmekten kullanmasına karşıt bir görüşü ifade etmektedir. Agro-turizm ve kırsal kalkınma ilişkisi bir bütün olarak değerlendirilebilir. Ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmalar agro-turizm ve kırsal kalkınma ilişkisinin sıkı bir bağ içerisinde olduğunu göstermektedir. Agro-turizm özellikle kırsal alanda yaşayan yerel

halkın hem refahının artmasında, hem de sosyo-kültürel açıdan gelişiminde bir araç olarak kullanılabilir. Kalkınma Planlarında kırsal turizmin yerel halkın kalkınmasında bir araç olarak kullanılması da buna örnek olarak gösterilebilir. Agro-turizm ile bölgeler arasında gelişmişlik farkını en aza indirmek de mümkün olabilir.

Agro-turizm yerel halka istihdam sağlama açısından da önemli bir yer tutmaktadır. Kırsal alanda yaşayan yerel halka özellikle de kadın işgücüne ekonomik katkı sağlamaktadır. Kadınlar ürettikleri ürünleri satabilme imkânı elde ederken aynı zamanda çiftliklerde de görev alabilmektedir. Kitle turizmi ile özdeşleşen Muğla ilinin alternatif turizm türlerinden biri olan agro-turizm açısından potansiyelini ortaya koyan çalışma bulguları agro-turizm ve kırsal kalkınma ilişkisini de ortaya koymaktadır. Bu bulgulara göre agro-turizmin var olduğu kırsal alanlarda yerel halka istihdam sağlayarak hem ekonomik, hem de sosyo-kültürel anlamda gelişimlerine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle kadın işgücüne sağladığı istihdam olanakları ile kadının ekonomide söz sahibi olmasına olanak tanımaktadır.

Agro-turizmin yerel halkın sosyo-kültürel anlamda gelişimine katkı sağladığı ulaşılan sonuçlar arasındadır. Özellikle gelen turistlik tüketicinin çevre bilincinin yüksek olması nedeniyle, yaşam şekillerini yansıtması ve yerel halkın yaşam şekline, gelenek göreneklerine saygılı olmalarını buna örnek olarak göstermek mümkündür.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak agro-turizmle ilgili bazı öneriler geliştirilebilir. Bu önerileri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Yerel halka agro-turizm faaliyetlerine katılım, faaliyetleri çeşitlendirme ve ürünlerini pazarda satabilme olanağı sağlanmalıdır.
- Yerel halkın kitle turizminin yıkıcılığı nedeniyle, turizmi sadece ekonomik bir unsur olarak gördüğü mülakat sürecinde belirlenmiştir. STK'lar aracılığı ile yerel halk agro-turizm faaliyetleriyle ilgili bilinçlendirilebilir.
- Kırsal alanda yaşayan yerel halkın el sanatlarını, yöreye özgü endemik bitkileri üretebilmelerini ve pazarlayabilmelerini sağlayacak ortam oluşturulmalıdır.
- Yurtdışı örneklerinde olduğu gibi ülkemizde de agro-turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi yoluna gidilmelidir.
- Ülkemizde agro-turizm faaliyetlerine

uygun alanlar belirlenerek bir envanter çıkarılabilir. Bu envanter doğrultusunda bölge ya da yörenin SWOT analizi yapılarak rakipler karşısında güçlü ve zayıf yönlerin ortaya konması pazarlama ve tanıtım faaliyetleri açısından yarar sağlayabilir.

Agro-turizm yerel halkın kalkınması açısından büyük önem taşımaktadır. Yerel halka sağladığı istihdam ve ekonomik çeşitlilik agro-turizmin kırsal kalkınma aracı olarak görülmesinde etkindir. İstihdam sağlayıcı özelliğine ek olarak yerel halkın sosyo-kültürel açıdan da gelişimine katkı sağlamaktadır. Ülkeler agro-turizmi kırsal alanların ve yerel halkın kalkınmasına bir araç olarak görmektedirler. Bu doğrultuda da çeşitli yasal sınırlamalar ve uygulamalar ile agro-turizm teşvik edilmekte ve desteklenmektedir.

Türkiye birçok farklı tarımsal ürünün yetişmesine uygun coğrafi ve iklimsel çeşitliliğe sahiptir. Tarım sektörü geçmişten günümüze ülke kalkınmasında çok önemli roller üstlenmiştir. Bugün tarım sektörünün ekonomi içindeki payı geçmişe göre azalmış olsa da, hala kalkınma açısından önemini korumaktadır. Türkiye'nin ekonomik kalkınması açısından önem arz eden bir başka sektör olan turizm sektöründe alternatif turizm arz kaynağı olarak da tarım ve hayvancılık faaliyetleri oldukça önemlidir. Özellikle geleneksel tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin gerçekleştirildiği kırsal bölgelerde, agro-turizm yerel halkın gelir seviyesini arttıracak ve onların kırsaldan kente göç etmeden hayatlarına devam edebilmelerini sağlayacaktır (Civelek ve ark., 2013: 5).

KAYNAKÇA

- Civelek, M., Dalgın, T. Çeken, H. & Ekiztepe, B. (2013). Menemen Yöresinde Agro-turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3 (2), 1-7.
- Çıkın, A., Çeken, Ç. & Uçar, M. (2009). Turizmin Tarım Sektörüne Etkisi: Agro-Turizm ve Ekonomik Sonuçları, *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 15 (1), 1-8.
- Henderson, J. C. (2009). Agro-Tourism In Unlikely Destinations: A Study Of Singapore, *Managing Leisure*, 14 (4), 258-268.
- Hilchey, D. (1993). *Agritourism in New York State: Opportunities and Challenges in Farm-Based Recreation and Hospitality*. Farming Alternatives Program, New York: Cornell University.
- Iakovidou, O. (1997). Agro-tourism in Greece: the case of women agro-tourism co-operatives of Ambelakia , *MEDIT*, 1, 44-47.
- Iakovidou, O., Emmanouilidou, M., Stavrakas, T., Simeonidou, P. & Chrisostomidis, C.D., (2001). Trends of Tourism Market For Agro-Tourism, *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 12(2), 165-179.
- Karabati, S. , Dogan , E., Pinar, M. & Celik, L.M. (2009). Socio- Economic Effects of Agri-Tourism on Local Communities in Turkey: The Case of Aglasun, *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 10 (2), 129-142.
- Kiper, T. & Arslan, M. (2007). Safranbolu Yörüköyü Tarımsal Turizm Potansiyelinin Kırsal Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 3, 145-158.
- Kosmaczewska, J. (2008). The Relationship Between Development of Agritourism in Poland and Local Community Potential, *Studies in Physical Culture And Tourism*, 2(15), 141-148.
- Kunasekaran, P., Ramachandran, S., Samdin, Z. & Awang, K.W. (2012). Factors Affecting Farmers' Agro Tourism Involvement in Cameron Highlands, Pahang, *OIDA International Journal of Sustainable Development*, 4(1), 83-90.
- Lopez, E.P. & Garcia, F.J.C. (2006). Agrotourism, Sustainable Tourism And Ultraperipheral Areas: The Case Of Canary Islands, *PASOS Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 4(1), 85-97.
- Marandola, D., Cannata, F., Palma, D. P., Fragnito, S. Parletta, I. & Raschi, A. (2006). Business and Tourism in A Rural Area of Southern Italy”, *Ibimet, Via Caproni*, 8, 157-16.
- Niedziółka, A. & Brzozowska, A. (2009). Aspects of Agritourism Management in Malopolska Voivodeship, *Annals of the University of Petrosani Economics*, 9(4), 105-112.

Phillip, S., Hunter, C. & Blackstock, K. (2010). A Typology for Defining Agritourism, *Tourism Management*, 31, 754–758.

Robertes, L. & Hall, D. (2003). *Rural Tourism and Recreation Principles and Practice*, UK: CABI Publishing.

Shaffril, H. A. M., Hamzah, A., Yassin, S. Md., Samah, B. A., D'Silva, J. L., Tiraieyari, N. & Muhammad, M. (2014). The Coastal Community Perception on the Socio-Economic Impacts of Agro-Tourism Activities in Coastal Villages in Malaysia, *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, DOI: 10.1080/10941665.2013.877048.

Sharpley, R. (2002). Rural Tourism and The Challenge of Tourism Diversification: The Case of Cyprus. *Tourism Management*, 23, 233–244.

Stratejik Plan 2010-2014, (2010). T.C Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ankara. Erişim Tarihi: 11.12.2012 http://www.bahcebitkileri.org/Sunumlar/Stratejik_Plan_2010-2014.pdf.

Sznajder, M., Prezborska, L. & Scrimgeour, F. (2009). *Agritourism*, UK: AMA DataSet LTD.

Taw, C. & Barbieri, C. (2012). The Perceived Benefits Of Agritourism: The Provider's Perspective, *Tourism Management*, 33, 215-224.

Wicks, B. E. & Merrett, C. D. (2003). Agritourism: An Economic Opportunity for Illinois, *Rural Resarch Report*, 9(14), 1-8.

Williams, P., Paridaen, M., Dossa, K. & Dumais, M. (2001). *Agritourism Market and Product Development Status Report*. Centre for Tourism Policy and Research, Simon Fraser University. Erişim Tarihi: 23.12.2012 <http://www.rem.sfu.ca/pdf/agritourism.pdf>.

Wilson, S., Fesenmaier, D.R., Fesenmaier, J. & Van Es, J.C. (2001). Factors for Success in Rural Tourism Development, *Journal of Travel Research*, 40, 132-138.

Wolfe, K. & Hammock, L. (2006). *Georgia Agritourism Overview: Results from 2005 Business Survey*, Georgia: College of Agricultural and Environmental Sciences. University of Georgia.

Yang, Z., Cai, J. & Sliuzas, R. (2010). Agro-Tourism Enterprises as a Form of Multi-Functional Urban Agriculture for Peri-Urban Development in China, *Habitat International*, 34, 374-385.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extensive Summary

RELATIONSHIP BETWEEN AGRO-TOURISM AND RURAL DEVELOPMENT: RESEARCH ON RURAL AREAS IN MUĞLA

Makbule CİVELEK*, **Taner DALGIN**,
Hüseyin ÇEKEN

Increasing interest and sensibility to rural life render to enhance relationship between agriculture and tourism sectors. Agro-tourism concept developed over time in consequence of this relationship. Agro-tourism is one of alternative tourism types that aim to use agricultural resources in compliance with sustainability principles. Agro-tourism increase income level of local community that participated agro-tourism activities and get a share from tourism receipts. Also agro-tourism decrease immigration from rural to metropolitans indirectly. The other important effect of this tourism type is cultural exchange process that experienced by local community and visitors both. This research aims to explore relationship between agro-tourism and rural development by the way of take local community's opinions. Primarily agro-tourism concept investigated and made literature review that mention relationship between agro-tourism and rural development. Then, we give some examples about agro-tourism implementation worldwide and countrywide. Afterwards finding from local community that live in places where Ta-Tu-Ta farms in which operates, were presented. According to finding, effects of agro-tourism on rural development were evaluated.

Semi-structured interview form was used as a data collection tool. The reason for choosing this tool is impracticability of survey form for collects this research data from local community. We recognised that local community have no information about agro-tourism terms in preliminary research we made before. We give information about some agro-tourism term in semi-structured interview form. The other reason for choosing semi-structured interview is possibility to reach detailed information from participants. We ask opinions of people that have knowledge about agro-tourism in process of prepare the interview questions. Questions were organized and redesigned according to research subject. Semi-structured interview form, also included additional information about agro-tourism terms. We made literature review about similar studies and evaluated questions in these studies for prepare questions in form. Research sample were chosen

* Corresponding author at: Amasya University, Taşova Vocational College, Amasya/Turkey
E-mail: makbulecivelek@yahoo.com

in local community who live in Fethiye and Datça destinations where Ta-Tu-Ta farms there were.

We interviewed with 24 people for effect of agro-tourism on rural development in totaly. Majority of them live in Fethiye (14) and others live in Datça (10). The first question was “participants have information at what level about agro-tourism facilities and activities in area. Generally participants have information about agro-tourism facilities and activities. Participants want to development of tourism activities in Muğla. The reason why local people want it may be economic benefits of tourism activities. But, local community is not willing to join tourism activities. They don’t want to open their living areas (houses) to tourism activities and accommodation in a long time. There were similar answers about the question “how was agro-tourism effect immigration in Muğla. Participants think agro-tourism decrease emigration. But, entrepreneurs that come from big cities to rural areas increase population density in countryside. As a consequence of that rural attractions may be damaged. When we evaluate the answers of question that aims to find out economic effects of Agro-tourism, we found the local community assume agro-tourism make a major economic contribution to countryside and their villages. We observed especially women are employed in agro-tourism. Participants said that the prices were increased in the summer time. But, there are different answers about agricultural yields were increased or decreased. The reason of difference in answers may be local community that engaged in agriculture doesn’t lean towards tourism and local community that engaged in tourism weren’t aware of agriculture and agricultural activities. Other question was about the effect of agro-tourism on environment. According to the ideas of local people, agro-tourism doesn’t damage the environment and also encourage protect the environment. The problems about agro-tourism in their villages were asked to participants. They emphasize specially the infrastructure and superstructure problem. Because of agro-tourism areas were far away from the city centres, there are important problem about transportation for locals and visitors too. Blazing a trail and protecting the agricultural structure were an important paradox. When we look the answers of question that aims to emphasize socio-cultural side of agro-tourism, Locals generally point out positive changing on their social life. The other question that was related the previous one asked how was agro-tourism effect sentimental values. But the answers about this question were inconsistent. Locals think generally tourism have a negative effect on teenagers attitudes and behaviours in conjunction with damage customs and traditions. We asked participants the basic source of income in their villages. There were different answers about this question. Participants said

that Agricultural and tourism activities were basic source of income in their villages. While participants that were related on tourism directly or indirectly think tourism is most important source of income, participants that were related on agriculture think agriculture is most important source of income for their villages. All of the participants think agro-tourism is important for promotion of their villages.

Agro-tourism is one of the rural tourism type that is respectful to life of locals and is also environment-friendly. Lots of international and national studies about this subject expose strong relationship between agro-tourism and rural development. Agro-tourism can be used as a tool for increasing welfare of local community that live in rural. Rural tourism included in development plans recently. This situation reveal to importance of agro-tourism for rural development. Also agro-tourism is important for providing employment opportunity to locals. Women have opportunity to sell their handcrafts and work agro-tourism farms under favour of agro-tourism. This study evaluates agro-tourism potential of Muğla that include important destinations identify with mass tourism. Also this study probes relationship between agro-tourism and rural development. According to findings agro-tourism create employment opportunity to locals, increase income level of them and also contribute their social life. Agro-tourism employee women workforce and strengthen the role of women in society on this occasion. Visitors that came for agro-tourism attraction have environmental consciousness and they are respectful to lifestyles, customs and traditions of locals. We can make some proposal about agro-tourism based on findings of this study.

- Opportunities like join agro-tourism activities, diversification this activities and sell handcrafts and rural products in bazaars must be created for local community.
- We determine local people regard tourism only an economic fact because of negative impression created by mass tourism. Non-governmental organizations must raise of awareness of local community.
- Settings must be created for local community to make handcrafts, grow a rare plants and promote this products.
- Agro-tourism activities must be differentiated like some foreign country that is related in agro-tourism.
- Areas that were suitable for agro-

tourism activities and have agro-tourism attractions must be listed. Swot analyze must be done about agro-tourism potential to this places that take place in this list

Agro-tourism have great importance for development rural areas. Contributions of agro-tourism to employment and income level make it important for rural areas. Countries regarded agro-tourism as rural development tool. Governments encourage agro-tourism activities with legal regulations. Turkey has geographical and climatic diversity for grew lots of agricultural product. Agriculture has great importance for development of turkey from past to present. Today the share of agriculture in turkey economy decreased. But, it is still important for development. The other important sector is Tourism for turkey development. Today, tourism have more important role for development. Agricultural activities take place on basis of agro-tourism that is one of the important alternative tourism types. Specially in rural areas that live off agriculture and stockbreeding, agro-tourism increase income levels of locals and protect their lifestyles.